

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 76/2021-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou LEX, advokátska kancelária s. r. o., Májkova 3, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Mojmír Plavec, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 25 C 90/2013 zo 17. júna 2016, rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 Co 14/2017 z 23. mája 2017 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 36/2018 z 29. októbra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED] odmieta.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutých rozhodnutí a skutkové okolnosti prípadu

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. mája 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 25 C 90/2013 zo 17. júna 2016 (ďalej aj „napadnutý rozsudok okresného súdu“), rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 14/2017 z 23. mája 2017 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 36/2018 z 29. októbra 2018 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Ústavná sťažnosť sťažovateľov je vedená pod sp. zn. Rvp 794/2019 a v súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky bola na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov prerozdelená a 17. októbra 2019 pridelená sudcovi spravodajcovi Rastislavovi Kaššákovi.

3. Podľa čl. II bodu 5 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky schváleného na zasadnutí pléna ústavného súdu konaného 16. decembra 2020 na obdobie od 1. januára 2021 do 31. decembra 2021 (ďalej len „rozvrh práce“) je na konanie vo veciach patriacich do pôsobnosti senátov ústavného súdu v jednotlivých prípadoch príslušný ten senát ústavného súdu, ktorého členom je sudca spravodajca, ktorému bola vec

pridelená. V súlade s čl. II bodom 3.1 rozvrhu práce pri predkladaní pridelených vecí do senátu sudcom spravodajcom Rastislavom Kaššákom pracuje prvý senát ústavného súdu v zložení Rastislav Kaššák (predseda senátu), Jana Baricová a Miloš Maďar. Ústavnú sťažnosť sťažovateľov preto predbežne prerokoval senát v zložení uvedenom v záhlaví tohto rozhodnutia.

4. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 25 C 90/2013 sa sťažovatelia žalobou podanou proti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“) domáhali vypratania nehnuteľnosti – trojizbového bytu bližšie špecifikovaného v podanej žalobe, ktorého sú podielovými spoluvlastníkmi.

4.1 Podanie žaloby sťažovatelia odôvodnili tým, že žalovaný sa z predmetného bytu odmietol dobrovoľne vystáhnovať napriek ukončeniu nájomného vzťahu na základe ich výpovede z nájmu doručenej žalovanému 27. februára 2012 v zmysle § 3 ods. 1 zákona č. 260/2011 Z. z. o ukončení a spôsobe usporiadania niektorých nájomných vzťahov k bytom a o doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 260/2011 Z. z.“) a následnému uplynutiu 12- mesačnej výpovednej lehoty.

5. Okresný súd napadnutým rozsudkom žalobu sťažovateľov v celom rozsahu zamietol a uložil im povinnosť nahradiť žalovanému spoločne a nerozdielne trovy konania v sume 808,10 € do troch dní od právoplatnosti rozsudku.

5.1 Na základe vykonaného dokazovania považoval okresný súd za preukázané, že nájomný vzťah, ktorého predmetom bolo užívanie predmetného bytu, vznikol na základe nájomnej zmluvy z 12. mája 1992 uzavretej (počas národnej správy uvalenej na nehnuteľnosť sťažovateľov) medzi mestskou časťou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] ako prenajímateľom a žalovaným ako nájomcom. Okresný súd dospel k záveru, že predmetná nájomná zmluva z 12. mája 1992 je absolútne neplatný právny úkon z viacerých v odôvodnení rozsudku uvedených dôvodov (absencia súhlasu väčšiny spoluvlastníkov nehnuteľnosti s uzavretím predmetnej zmluvy, nedostatok oprávnenia mestskej časti [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] uzavrieť nájomnú zmluvu, chýbajúci súhlas Okresného úradu Bratislava podľa § 22 ods. 2 dekrétu o národnej správe). Okresný súd

sa nestotožnil s tvrdením sťažovateľov, že predmet nájmu, t. j. miestnosti nachádzajúce sa v domovej nehnuteľnosti nemajú charakter bytu, pričom vychádzal z obsahu rozhodnutia o pridelení bytu vydaného Obvodným národným výborom Bratislava I z 29. decembra 1982, z pasportu bytu opisujúceho jeho technický stav a zo samotnej výpovede z nájmu adresovanej žalovanému. Napriek vyslovenej neplatnosti nájomnej zmluvy z 12. mája 1992 však okresný súd konštatoval vznik nájomného vzťahu medzi sťažovateľmi a žalovaným konkludentným spôsobom, keďže faktické správanie sa strán po dlhý čas posúdil ako vzájomne korešpondujúce prejavy vôle smerujúce k uzavretiu nájomnej zmluvy. Výpoveď z nájmu bytu danú žalovanému z 27. februára 2012 vyhodnotil okresný súd ako neplatnú z dôvodu nesplnenia podmienok stanovených pre výpoveď z nájmu bytu v zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 260/2011 Z. z., keďže nájom žalovaného k spornému bytu nevznikol podľa § 871 ods. 1 a 4 Občianskeho zákonníka. Súčasne okresný súd konštatoval, že sťažovatelia doručili výpoveď z nájmu bytu len žalovanému aj napriek tomu, že uzavretím manželstva vznikol u žalovaného a jeho manželky spoločný nájom bytu podľa § 704 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pričom zákon v takom prípade vyžaduje doručenie výpovede z nájmu každému zo spoločných nájomcov osobitne. Keďže nájomná zmluva medzi stranami nebola platne vypovedaná a žalovaný užíva predmetný byt oprávnene, žalobu sťažovateľov posúdil okresný súd ako nedôvodnú, a preto jej nevyhovel.

6. Na základe odvolania sťažovateľov krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu ako vecne správny a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

6.1 Krajský súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozsudku okresného súdu podľa § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a na zdôraznenie jeho správnosti, reagujúc súčasne na odvolacie námietky sťažovateľov, prisvedčil právnomu názoru okresného súdu o uzavretí nájomnej zmluvy medzi stranami sporu konkludentným spôsobom. O vzniku tohto nájomného vzťahu svedčí podľa názoru krajského súdu prenechanie bytu žalovanému, ktorý sťažovateľom za to uhrádzal pravidelne nájomné. Uvedený záver potvrdzuje podľa krajského súdu aj uzavretie zmluvy o výkone správy a údržby domovej nehnuteľnosti, na základe ktorej sťažovatelia spolu s ostatnými spoluvlastníkmi poverili správcu výkonom správy vrátane zabezpečenia riadneho predpisu

nájomného a úhrad za služby spojené s užívaním bytu. Ako neopodstatnenú vyhodnotil odvolací súd námietku sťažovateľov týkajúcu sa ich nevedomosti o vzniku spoločného nájmu bytu u žalovaného.

7. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodili z § 421 písm. b) CSP, pričom ako dosiaľ najvyšším súdom neriešenú formulovali právnu otázku súvisiacu s uzavretím nájomnej zmluvy konkludentným spôsobom. Zdôraznili, že platby prijímané od žalovaného nepovažovali za úhradu nájomného, ale za plnenie z titulu bezdôvodného obohatenia, pretože žalovaný užíva byt bez právneho dôvodu.

8. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľov odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. f) CSP a žalovanému priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Sťažovateľmi formulovaná právna otázka nekorešponduje podľa názoru najvyššieho súdu s právnou otázkou, od vyriešenia ktorej záviselo dovolaním napadnuté rozhodnutie krajského súdu. Najvyšší súd v tejto súvislosti ozrejmil, že krajský súd považoval záver okresného súdu o neplatnosti výpovede z nájmu bytu danej žalovanému za správny z dôvodu nesplnenia podmienok vymedzených v § 2 ods. 1 zákona č. 260/2011 Z. z. a z dôvodu nesplnenia povinnosti doručiť výpoveď z nájmu bytu aj manželke žalovaného, keďže ide o spoločný nájom bytu manželmi.

II. Argumentácia sťažovateľov

9. Sťažovatelia v úvode ústavnej sťažnosti podrobne popisujú skutkový stav veci a poukazujú na časť odôvodnenia napadnutého rozsudku okresného súdu obsahujúcu záver, podľa ktorého má nehnuteľnosť (predmet nájmu) charakter bytu. Namietajú, že konajúce súdy sa náležite nevysporiadali s otázkou, „čo je byt a čo je bytový dom, v ktorom sa predmetné byty nachádzajú“, pričom nezohľadnili ani § 2 ods. 1 a 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov, a tým dospeli k nesprávnemu právnemu záveru, že predmetná nehnuteľnosť, ktorú užíva žalovaný, je bytom, hoci v skutočnosti ide iba o časť rodinného

domu určenú na bývanie. Uvedeným tak podľa sťažovateľov došlo k zásahu do ich „ústavného práva užívať nehnuteľnosť, ktorej sú podielovými spoluvlastníkmi“. Sťažovatelia nesúhlasia ani s prijatým záverom konajúcich súdov, podľa ktorého uzatvorenie zmluvy o výkone správy potvrdzuje, že predmet nájmu má charakter bytu. Uvedené je totiž podľa sťažovateľov len prejavom zmluvnej voľnosti podielových spoluvlastníkov nehnuteľnosti. Na podporu ich tvrdenia, že nehnuteľnosť, ktorá je predmetom nájmu, nie je bytom, poukazujú aj na údaje zapísané v katastri nehnuteľností.

10. Za „arbitrážny“ označujú sťažovatelia záver okresného súdu a krajského súdu o vzniku nájomného vzťahu konkludentným spôsobom a namietajú, že ich argumentácia prezentovaná v konaní v tomto smere ostala konajúcimi súdmi úplne opomenutá. Zdôrazňujú, že žalovaný užíval a v súčasnosti naďalej užíva predmet nájmu napriek ich dlhodobo jednoznačne a explicitne vyjadrenému nesúhlasu. Poukazujú na skutočnosť, že hoci považoval okresný súd vykonaným dokazovaním za preukázané „protiprávne“ konanie mestskej časti [REDAKOVANÉ] v súvislosti s uzatvorením nájomnej zmluvy, ktorú preto vyhodnotil ako absolútne neplatný právny úkon, napadnutým rozsudkom napokon tento nájomný vzťah aj tak „legalizoval“.

11. Sťažovatelia ďalej argumentujú, že objektívne nemohli mať vedomosť o vzniku spoločného nájmu u žalovaného, keďže neexistuje žiadne zákonné ustanovenie, na základe ktorého by mohli od žalovaného požadovať oznámenie údajov o jeho osobnom stave a súčasne ani nájomca nemá v zmysle zákona povinnosť oznámiť prenajímateľovi zmenu svojho osobného stavu. V tejto súvislosti podotýkajú, že žalovaný zmenu svojho osobného stavu neoznámil ani správcovi bytového domu. Z tohto dôvodu zastávajú názor, že je v rozpore so zákonom a dobrými mravmi, aby od nich bola vyžadovaná povinnosť doručiť výpoveď z nájmu aj manželke žalovaného, o ktorej existencii nemohli mať objektívne vedomosť.

12. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovatelia dôvodlia, že zákon nepozná inštitút „konkludentného nájmu“, a preto im ani nie je zrejmá zákonná možnosť ukončenia tohto nájomného vzťahu a taktiež ani obdobie jeho trvania. Ani jeden z konajúcich súdov

sa s touto skutočnosťou nevysporiadal, preto sú sťažovatelia toho názoru, že napadnutými rozhodnutiami sú nútení zotrvať „v akomsi konkludentnom nájomnom vzťahu bez právneho základu“. Vyjadrujú presvedčenie, že použitím inštitútu, ktorý zákon nepozná, došlo zo strany konajúcich súdov aj k porušeniu ich práva na spravodlivý súdny proces.

13. Najvyššiemu súdu sťažovatelia vytýkajú, že sa v napadnutom uznesení obmedzil iba „na (nie veľmi zrozumiteľný) stručný záver o odmietnutí dovolania, čím nenapravil porušenie základného práva sťažovateľov a neodstránil arbitrárnosť rozhodovania súdov nižšej inštancie“.

14. Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej nálezom vyslovil porušenie ich označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým rozsudkom okresného súdu, tieto napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Súčasne navrhujú, aby im ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 € a náhradu trov konania.

III.

Relevantná právna úprava a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

15. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

16. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Pri prieskume ústavnej sťažnosti sťažovateľov ústavný súd vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, podľa ktorej zásadne nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať

právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti však vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov v prípade, ak v konaní, ktoré im predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Ústavný súd je oprávnený a povinný posúdiť neústavnosť konania a rozhodovania všeobecných súdov vo veciach, v ktorých niet iného súdu, aby prerokoval a rozhodol o tom, či bolo alebo nebolo porušené základné právo alebo sloboda účastníka konania (strany sporu) pred všeobecným súdom (m. m. I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, II. ÚS 83/06).

18. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním, o postavení jeho sudcov a ich bezúhonnosť ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

19. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

19.1 Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,

g) podľa § 42 ods. 2 písm. f), g), q) r), t) alebo písm. v), ktorý je zjavne neopodstatnený.

20. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

21. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

21.1 Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

22. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

22.1 Podľa čl. 36 ods. 2 listiny kto tvrdí, že bol ukrátený na svojich právach rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takého rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nemožno vylúčiť preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd podľa listiny.

23. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

24. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru opakovane judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného

dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). Rovnaký záver je potrebné zaujať aj pri posúdení prípadného porušenia čl. 36 ods. 1 listiny.

IV.

Posúdenie vecí ústavným súdom

25. Predmetom ústavnej sťažnosti sťažovateľov je namietané porušenie ich označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru napadnutými rozhodnutiami okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu. Ústavný súd tak posudzoval ústavnú sťažnosť osobitne vo vzťahu ku každému z týchto napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov.

IV.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1, 2 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1, 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu

26. V súvislosti s namietaným porušením základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 a 2 listiny (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) vydaním napadnutého rozsudku okresného súdu, ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého má sťažovateľ právo domáhať sa ochrany základného práva pred ústavným súdom iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôže poskytnúť iný súd.

27. Podľa princípu subsidiarity je právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (pozri napr. II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

28. Proti napadnutému rozsudku okresného súdu bol prípustný opravný prostriedok (odvolanie), ktorý sťažovatelia aj využili, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľov mal krajský súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň v danom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu, preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

IV.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 a 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu

29. Ústavný súd v prvom rade konštatuje zachovanie dvojmesačnej lehoty na podanie ústavnej sťažnosti proti napadnutému rozsudku krajského súdu vyplývajúcej z § 124 zákona o ústavnom súde, a to vzhľadom na dátum doručenia písomného vyhotovenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu právnomu zástupcovi sťažovateľov (28. februára 2019, pozn.).

30. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu formulujú sťažovatelia tri zásadné námietky, pričom porušenie označených práv vidia v tom, že krajský súd (v spojení s okresným súdom)

- nesprávne a v rozpore so zákonom posúdil nehnuteľnosť, ktorej sú sťažovatelia spoluvlastníkmi a ktorá je predmetom nájmu, ako byt, hoci podľa názoru sťažovateľov ide iba o časť rodinného domu (prvá námietka),

- dospel k „arbitrárnemu“ právnomu záveru o vzniku nájomného vzťahu medzi stranami sporu konkludentným spôsobom, hoci zákon taký právny inštitút nepozná, pričom sťažovateľmi uvádzané skutočnosti vyvracajúce predmetný záver neboli v prvoinštančnom ani odvolacom konaní zohľadnené (druhá námietka),

- v rozpore s dobrými mravmi konštatoval nesplnenie povinnosti sťažovateľov doručiť výpoveď z nájmu bytu aj manželke žalovaného napriek tomu, že sťažovatelia nemohli mať objektívne vedomosť o uzavretí manželstva žalovaným (tretia námietka).

31. Pokiaľ ide o prvú sťažnostnú námietku sťažovateľov týkajúcu sa nesprávneho posúdenia spornej nehnuteľnosti ako bytu, ústavný súd zdôrazňuje, že princíp subsidiarity zasahuje aj do argumentačnej (vecnej) časti ústavnej sťažnosti. Sťažovateľ je podľa judikatúry ústavného súdu povinný uplatniť v konaniach predchádzajúcich ústavnej sťažnosti rovnakú argumentáciu, ako uplatňuje v návrhu na konanie o ústavnej sťažnosti (pozri Ľalík, M., Ľalík., T. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky, Komentár. Bratislava : Wolters Kluwer SR. 2019, s. 389). Uvedené je zároveň aj vyjadrením zásady minimalizácie zásahov ústavného súdu do rozhodovania všeobecných súdov. Ústavný súd má kompetenciu zasiahnuť len v prípade, keď všeobecné súdy v konaní zlyhajú a ich postup alebo rozhodnutie sú ústavne neudržateľné (obdobne I. ÚS 416/2020).

31.1 V danom prípade sa ústavný súd z obsahu opravných prostriedkov uplatnených sťažovateľmi v konaní pred všeobecnými súdmi (odvolania a dovolania), ktoré si pred predbežným prerokovaním ústavnej sťažnosti vyžiadali, presvedčil, že predmetnú námietku sťažovateľa predniesli prvýkrát až v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd pritom vo svojej rozhodovacej činnosti stabilne judikuje, že nepripúšťa námietky, ktoré sťažovateľ uplatňuje po prvýkrát až v konaní pred ním samým (napr. sp. zn. II. ÚS 382/2013, IV. ÚS 102/2019, IV. ÚS 101/2020). Ak teda sťažovateľa tento argument, ktorým spochybňujú posúdenie okresného súdu, že sporná nehnuteľnosť má charakter bytu, neuplatnili v podanom odvolaní, pripravili sa o možnosť, aby sa s ním krajský súd v napadnutom rozsudku zaoberal a adekvátnym spôsobom sa s ním vysporiadal. Predmetná námietka uplatnená sťažovateľmi prvýkrát až v ústavnej sťažnosti tak nemôže byť vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu predmetom prieskumu ústavného súdu, a preto je potrebné ústavnú sťažnosť v tejto časti argumentácie považovať za neprípustnú a ako takú ju odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

32. Podstata druhej námietky spočíva v tvrdení sťažovateľov, že krajský súd sa stotožnil s „*arbitrárnym*“ záverom okresného súdu o vzniku nájomného vzťahu konkludentným spôsobom, pričom ich argumentácia vyvracajúca tento záver opakovane prezentovaná v konaní ostala krajským súdom (a súčasne okresným súdom) nepovšimnutá.

32.1 Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že arbitrárnosť rozhodnutia resp. arbitrárne právne posúdenie, ktoré je aj ústavne neudržateľné môže byť podľa § 420

písm. f) CSP predmetom prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu v rámci dovolania na dovolacom súde. Arbitrárnosť akéhokoľvek rozhodnutia má za následok, že nie je možné spoľahlivo zistiť na základe čoho orgán predmetné rozhodnutie vydal, na základe akých skutkových zistení a právnych záverov postupoval, a preto nie je možné spoľahlivo preskúmať toto rozhodnutie. Arbitrárne rozhodnutie tak predstavuje zásah do práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces. Porušenie práva na spravodlivý súdny proces (resp. práva na súdnu ochranu) je zákonným dôvodom na podanie dovolania podľa § 420 písm. f) CSP (m. m. I. ÚS 199/2020). Uvedený záver je potrebné vzťahovať aj na namietané nevysporiadanie sa súdu s podstatnými skutočnosťami uvádzanými sťažovateľmi, ktoré má za následok nedostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

32.2 Ak teda sťažovatelia tvrdia, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu (v spojení s rozhodnutím okresného súdu) bolo v otázke posúdenia konkludentného vzniku nájomného vzťahu arbitrárne a krajský súd sa nevysporiadal s ich v konaní prezentovanými podstatnými skutočnosťami, mohli sa domáhať nápravy prostredníctvom dovolania prípustného podľa § 420 písm. f) CSP. Z dovolania, ktoré si ústavný súd vyžiadal a rovnako z obsahu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, však vyplýva, že sťažovatelia v podanom dovolaní namietali len nesprávne právne posúdenie veci a jeho prípustnosť vyvodili z § 421 písm. b) CSP, pričom formulovali právnu otázku, ktorá podľa ich názoru nebola v ustálenej rozhodovacej praxi odvolacieho súdu dosiaľ riešená. Z uvedeného tak vyplýva, že sťažovatelia namietanie nedostatkov rozdelili tak do dovolania ako aj ústavnej sťažnosti, čo však nie je vzhľadom na princíp subsidiarity prípustné. Ústavná sťažnosť totiž nepredstavuje ďalší riadny ani mimoriadny opravný prostriedok, ale je osobitným ústavným prostriedkom *ultima ratio* a nástrojom ochrany základných práv a slobôd, nastupujúcim až po vyčerpaní všetkých dostupných efektívnych prostriedkov určených na ochranu práv, uplatniteľných v súlade so zákonom v systéme orgánov verejnej moci (obdobne III. ÚS 114/2010, III. ÚS 545/2017, I. ÚS 53/2018). Konanie pred ústavným súdom tak nie je konaním, v ktorom by bolo možné naprávať to, čo účastník predchádzajúceho konania zanedbal, keď si riadne a včas nehájil svoje práva, hoci tak urobiť mohol a mal.

32.3 Námietky sťažovateľov uvedené v ústavnej sťažnosti týkajúce sa porušenia ich práva na spravodlivé súdne konanie zo strany krajského súdu v časti namietanej

arbitrárnosti rozhodnutia a nevysporiadania sa so skutočnosťami uvádzanými v priebehu odvolacieho konania sa ústavnému súdu javia ako dôvody naplňajúce prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, s ktorými by sa mal vysporiadať najvyšší súd v rozsahu svojho preskúmavacieho oprávnenia ako dovolacieho súdu. Vzhľadom na to, že sťažovatelia nenamietali predmetné pochybenie krajského súdu ako dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, ústavný súd vyhodnotil predmetnú sťažnostnú argumentáciu v konaní pred ním ako neprípustnú, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde.

32.4 K argumentácii sťažovateľov, že právny poriadok nepozná inštitút konkludentného vzniku nájomného vzťahu, ústavný súd už len dodáva, že § 686 Občianskeho zákonníka nepodmieňuje platnosť uzavretia nájomnej zmluvy jej písomnou formou, preto ju možno uzavrieť v akejkoľvek forme, teda aj konkludentne (bližšie pozri Fekete, I. *Občiansky zákonník 1. Veľký Komentár*, Bratislava : Eurokódex, 2011, s. 2049).

33. Obsahom tretej námietky je tvrdenie sťažovateľov, že konajúcimi súdmi konštatované nesplnenie povinnosti sťažovateľov doručiť výpoveď z nájmu bytu aj manželke žalovaného odporuje dobrým mravom, pretože sťažovatelia objektívne nemohli mať vedomosť o uzavretí manželstva žalovaným. Ústavný súd k tomu uvádza, že názor krajského súdu (vyjadrený v zhode s okresným súdom), podľa ktorého v prípade spoločného nájmu bytu manželmi „*výpovedi prenajímateľa, ktorá smeruje len voči jednému z manželov, nemožno priznať právnu relevanciu*“ (bod 39 napadnutého rozsudku), zodpovedá zákonu aj ustálenej judikatúre všeobecných súdov (pozri napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 MCdo 4/2011, 2 Cdo 17/2005). Záver krajského súdu týkajúci sa právnej relevancie výpovede zo spoločného nájmu bytu manželmi preto nemožno považovať za ústavne neakceptovateľný či neudržateľný.

33.1 Navyše, je potrebné poznamenať, že ak by aj krajský súd túto odvoláciu námietku sťažovateľov vyhodnotil ako dôvodnú, nezmenilo by to nič na výsledku sporu, pretože z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu (v spojení s rozsudkom okresného súdu) vyplýva, že primárnym (a v podstate jediným) dôvodom určenia neplatnosti výpovede z nájmu bytu danej žalovanému bolo nesplnenie zákonných podmienok stanovených § 2 ods. 1 zákona č. 260/2011 Z. z., teda, že v danom prípade

nájomný vzťah žalovaného nevznikol podľa § 871 ods. 1 a 4 Občianskeho zákonníka. Okresným súdom a následne krajským súdom konštatované nesplnenie povinnosti sťažovateľov doručiť výpoveď z nájmu bytu aj manželke žalovaného tak predstavovalo len zástupný (sekundárny) dôvod nevyhovenia žalobe sťažovateľov, pričom konajúce súdy správne poznamenali, že išlo len o posúdenie právnej relevancie tohto právneho úkonu, teda nie určenie platnosti či neplatnosti výpovede z nájmu bytu. V tejto časti sťažnostnej argumentácie bola ústavná sťažnosť sťažovateľov vyhodnotená ako zjavne neopodstatnená, preto ju ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol.

34. Na základe uvedeného dospel ústavný súd k záveru, že niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým rozsudkom krajského súdu a namietaným porušením označených práv sťažovateľov, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol, a to z viacerých už špecifikovaných dôvodov.

IV.3 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 a 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

35. Podľa § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavná sťažnosť musí okrem všeobecných náležitostí podľa § 43 obsahovať aj konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa sťažovateľa dôjsť k porušeniu jeho základných práv a slobôd.

36. Odôvodnenie návrhu je podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde podmienkou konania pred ústavným súdom. V tejto súvislosti ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti opakovane uvádza, že zo vzájomnej väzby medzi relevantnými ustanoveniami zákona o ústavnom súde (§ 43 ods. 1 a § 123 ods. 1) vyplýva, že sťažovateľ musí označiť základné práva a slobody, vyslovenia porušenia ktorých sa domáha, nielen označením príslušných článkov ústavy, ale musí ich konkretizovať aj skutkovo (m. m. IV. ÚS 124/08, IV. ÚS 146/08), t. j. uviesť, z akých dôvodov malo dôjsť k ich porušeniu a navrhnúť v tejto súvislosti dôkazy.

37. Ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k tvrdenému porušeniu označených práv sťažovateľov napadnutým uznesením najvyššieho súdu absentuje v podanej ústavnej sťažnosti akákoľvek relevantná ústavnoprávna argumentácia. V dôvodoch ústavnej sťažnosti sťažovatelia len stručne (jednou vetou) poukazujú na „*nie veľmi zrozumiteľný*“ právny záver najvyššieho súdu o odmietnutí ich dovolania a vytýkajú mu, že napadnutým uznesením neodstránil arbitrárnosť rozhodovania súdov nižších inštancií, a to bez ďalšej logickej, zrozumiteľnej a právne podloženej argumentácie.

38. Ústavnoprávne relevantné námietky sa tak vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu v ústavnej sťažnosti v podstate vôbec nenachádzajú, preto ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť v tejto časti neobsahuje odôvodnenie, ktoré by poskytlo základný východiskový rámec pre rozhodovanie ústavného súdu o namietanom porušení označených práv sťažovateľov. Iba strohé konštatovanie sťažovateľov bez ďalšieho nie je dostatočným odôvodnením, na základe ktorého by ústavný súd mohol a mal preskúmať sťažovateľmi tvrdené porušenie ústavou, listinou a dohovorom zaručených práv.

39. Podľa názoru ústavného súdu v danom prípade neprichádzala do úvahy ani výzva na odstránenie tohto nedostatku návrhu podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde, a to z dôvodu jeho kľúčovej povahy. Označené ustanovenie zákona totiž slúži na odstraňovanie najmä formálnych nedostatkov návrhu, nie však jeho samotnej podstaty (m. m. I. ÚS 155/2019).

40. Ústavný súd v tomto smere pripomína, že označený nedostatok zákonom predpísaných náležitostí nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na perfektnosť základných náležitostí návrhu slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom ustanovených náležitostí podaní účastníkov konania (napr. IV. ÚS 77/08, I. ÚS 368/2010, III. ÚS 357/2010, I. ÚS 162/2010, IV. ÚS 234/2010, III. ÚS 206/2010, IV. ÚS 159/2010, IV. ÚS 213/2010, IV. ÚS 134/2010).

41. Ústavný súd preto v tejto časti odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

IV.4 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy

42. K namietanému porušeniu základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy je potrebné uviesť, že sťažovatelia namietali porušenie tohto základného práva v spojení alebo v nadväznosti na namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 a 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade nedošlo k porušeniu týchto práv, je zjavné, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 20 ods. 1 ústavy. Aj v tejto časti preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

43. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v petite nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu